

ДО ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ

ON THE ISSUE OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF RELATIONS IN THE FIELD OF ALTERNATIVE ENERGY SOURCES

Правдюк А.Л.,

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри правознавства
Вінницького національного аграрного університету*

Статтю присвячено визначенню адміністративно-правового регулювання відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії. На основі аналізу правового положення органів державної влади в зазначеній сфері визначаються відносини, які регулюються адміністративно-правовими нормами. Надано дефініцію поняття «адміністративно-правове регулювання відносин у сфері альтернативних джерел енергії».

Ключові слова: правове регулювання, енергоефективність, енергоощадливість, альтернативні джерела енергії.

Статья посвящена определению административно-правового регулирования отношений в сфере использования альтернативных источников энергии. На основании анализа правового положения органов государственной власти в указанной сфере определяются отношения, которые регулируются административно-правовыми нормами. Дано определение понятия «административно-правовое регулирование отношений в сфере альтернативных источников энергии».

Ключові слова: правовое регулирование, энергоэффективность, энергосбережение, альтернативные источники энергии.

The article is devoted to defining the administrative and legal regulation of relations in the field of alternative energy sources and by analyzing the legal status of public authorities in this field defines the relationship governed by administrative law. Analyzing expressed sources in legal research and definitions given in the article, under offer administrative and legal regulation of relations in the field of alternative energy sources to understand the process of ordering using law relationships arising on the activities of public authorities in this area.

Key words: regulation, efficiency, energy efficiency alternative energy sources.

Важливою складовою реалізації права людини на достатній життєвий рівень є забезпечення громадян України необхідною для нею енергетичною безпекою. В аспекті права людини на безпечне для життя і здоров'я довкілля держава зобов'язана створити належні умови для розвитку альтернативних джерел енергії та запровадити заходи в цьому напрямку.

З огляду на останні тенденції, що відбуваються на світових енергетичних ринках, всі ми усвідомлюємо, наскільки гострими на сьогодні для нашої країни є питання забезпечення власної енергетичної безпеки, диверсифікації джерел отримання енергії, підвищення енергоефективності та енергоощадливості. Важливу роль у вирішенні цих питань займає розвиток нетрадиційних та відновлювальних джерел енергетики.

За останні роки зазначеної проблеми, тією чи іншою мірою, торкалися вчені-правознавці, зокрема: В.Б. Авер'янов, Л.С. Анохіна, О.О. Бандурка, О.Ю. Бігтяк, Г.І. Груба, О.М. Губрієнко, Д.В. Зеркалова, Р.А. Калюжний, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, О.Є. Кострюбіцька, О.В. Кузьменко, О.І. Остапенко, В.К. Шкарупа, Ю.С. Шемшученко та інші автори.

Разом з тим у правовій науці відсутні роботи, в яких би комплексно розглядалися питання адміністративно-правового регулювання відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії. З огляду на зазначене, актуальність наукового дослідження полягає в здійсненні наукового дослідження та опрацюванні законодавства в зазначеній сфері.

Тому метою статті є комплексне дослідження, аналіз та тлумачення змісту адміністративно-правового регулювання відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії в розрізі чинного законодавства.

Розпочинаючи розгляд категорії «адміністративно-правового регулювання відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії», зупинимось на такому понятті, як «адміністративно-правове регулювання», для розкриття правової природи його змісту.

У найбільш загальному вигляді під правовим регулюванням (від лат. *regulare* – «спрямування, впорядкування») розуміють один з основних засобів державного впливу на суспільні відносини з метою впорядкування їх в інтересах людини, суспільства і держави [1, с. 40].

Зауважимо, що в теорії права під означеним терміном розуміють здійснюване державою за допомогою права і сукупності правових засобів упорядкування суспільних відносин, їх юридичне закріплення, охорону та розвиток або здійснюваний за допомогою юридичних засобів процес упорядкування суспільних відносин з метою забезпечення певної сукупності соціальних інтересів, які вимагають правового гарантування [2, с. 488; 3, с. 207–208].

Адміністративно-правове регулювання є різновидом правового регулювання, яке можна розглядати в трьох стадіях: по-перше, як набуття чинності і дія правової норми, тобто створення нормативної осно-

ви правового регулювання; по-друге, індивідуалізацію і конкретизацію прав і обов'язків, передбачених правовою нормою щодо визначеного кола суб'єктів; по-третє, реалізацію, втілення в життя тих прав і обов'язків конкретних суб'єктів, які в них є в конкретних правовідносинах [4, с. 34].

Отже, «адміністративно-правове регулювання» – це цілеспрямований державно-владний вплив на суспільні відносини за допомогою адміністративно-правових засобів прав, свобод і публічних законних інтересів фізичних і юридичних осіб з метою їх впорядкування, закріплення, охорони та розвитку.

Зважаючи на наведені міркування, можемо стверджувати, що адміністративно-правову основу діяльності органів державної влади в галузі енергозбереження, становить система адміністративно-правових норм, що регламентують відносини у сфері використання альтернативних джерел енергії. До цієї системи належать Конституція та закони України, акти Президента України та Кабінету Міністрів України, накази Міністерства з питань енергетики та вугільної промисловості України та інші акти законодавства України, доручення глави держави й Міністра з питань енергетики та вугільної промисловості України.

Відповідно, адміністративно-правову основу діяльності органів у сфері використання альтернативних джерел енергії складають норми Законів України «Про енергозбереження», «Про електроенергетику», «Про альтернативні види палива», «Про комбіноване виробництво теплової та електричної енергії (когенерацію) та використання скидного енергопотенціалу», «Про альтернативні джерела енергії» та інших нормативно-правових актів, які визначають її адміністративно-правове положення [5; 6; 7; 8]. До підзаконних нормативно-правових актів щодо діяльності органів державної влади у сфері альтернативних джерел енергії можна віднести: укази Президента України; Постанови Кабінету Міністрів України; відомчі та міжвідомчі підзаконні нормативно-правові акти.

До останнього положення слід віднести в першу чергу накази та інструкції Державного Агентства з енергоефективності та енергозбереження, що регламентують різні сфери діяльності цього агентства і територіальні управління зокрема. Крім того, необхідно зазначити, що в контексті міжнародного співробітництва іноземні партнери вимагають дотримання відповідних міжнародних нормативно-правових актів сфери використання альтернативних джерел енергії.

До правових актів, що являють собою засади діяльності органів державної влади у сфері використання альтернативних джерел енергії, належать Укази Президента України, зокрема, «Про структурну перебудову в електроенергетичному комплексі України», «Про додаткові заходи щодо реформування електроенергетичної галузі» та інші [9; 10].

Окрему групу актів, що регламентують діяльність органів державної влади у сфері використання альтернативних джерел енергії, становлять акти Кабінету Міністрів України – постанови і розпорядження: «Про особливості приєднання до електричних

мереж об'єктів електроенергетики, що виробляють електричну енергію з використанням альтернативних джерел», «Про особливості приєднання до електричних мереж об'єктів електроенергетики, що виробляють електричну енергію з використанням альтернативних джерел» та інші [11; 12].

У системі правових приписів стосовно впорядкування відносин в цій ієрархії відіграють важливу роль і накази Міністерства з питань енергетики та вугільної промисловості України, зокрема: «Про затвердження Порядку підготовки та фінансування проектів з метою реалізації плану реконструкції та модернізації теплових електростанцій», «Про забезпечення інтеграції ОЕС України до об'єднання енергосистем країн та розвитку експортного потенціалу електроенергетичної галузі», Міністерства економічного розвитку і торгівлі України: «Про затвердження Порядку конкурсного відбору енергоефективних проектів для їх державної підтримки за рахунок коштів, передбачених у державному бюджеті на виконання Державної цільової економічної програми енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива на 2010–2015 роки» та Державного Агентства з енергоефективності та енергозбереження: «Галузевий класифікатор енергозберігаючих товарів» [13; 14; 15; 16].

Особливу увагу слід звернути на міжнародні документи, що є основоположними засадами діяльності органів у сфері використання альтернативних джерел енергії, а саме: «Дорожня карта співробітництва України та ЄС у сфері підвищення енергоефективності, використання альтернативних джерел енергії та боротьби зі зміною клімату між Держенергоефективності та Європейською Комісією», «Меморандум про взаєморозуміння між Держенергоефективності та Корейським інститутом розвитку щодо проведення спільної консультативної програми «Досягнення енергоефективності та впровадження перспективних технологій для використання альтернативної та відновлювальної енергетики» та інші [17; 18].

У контексті наведених вище норм вітчизняного й міжнародного законодавства не викликає сумнівів той факт, що сьогодні бракує закону, який чітко визначив би загальні положення щодо діяльності органів державної влади у сфері використання альтернативних джерел енергії, а адміністративно-правове регулювання функціонування останньої вимагає подальшого впорядкування, систематизації й усунення прогалин.

Отже, державне управління та регулювання у сфері альтернативних джерел енергії здійснює: Кабінет Міністрів України, центральний орган виконавчої влади з питань енергетики та вугільної промисловості України, центральний орган виконавчої влади з енергоефективності та енергозбереження та інші центральні органи виконавчої влади відповідно до їх повноважень [8].

Систему центральних органів виконавчої влади становлять міністерства України та інші центральні органи виконавчої влади [19].

Серед центральних органів виконавчої влади у сфері альтернативних джерел енергії – Міністерство з питань енергетики та вугільної промисловості України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України та Державне Агентство з енергоефективності та енергозбереження.

Територіальні органи у сфері альтернативних джерел енергії утворюють відповідну систему, ефективність діяльності якої залежить від ступеня впорядкованості, організованості, злагодженості в усіх ланках. В єдину систему їх об'єднує зміст діяльності – виконавчо-розпорядчий і спільна основа заснування – державна власність. Вони виступають

суб'єктом права державної власності, наділяються статусом юридичної особи й водночас вирішують різні питання охорони та вироблення енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива [20, с. 76].

Проаналізувавши висловлені в наукових юридичних джерелах дефініції і з урахуванням викладеного, пропонуємо під адміністративно-правовим регулюванням відносин у сфері альтернативних джерел енергії розуміти процес упорядкування за допомогою правових норм відносин, що виникають з приводу діяльності органів державної влади в зазначеній сфері.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Шемшученко Ю.С. Юридична енциклопедія / Шемшученко Ю. С. // Енциклопедія. – К., 2003. – Т. 5 : П-С. – 736 с.
2. Скакун О.Ф. Теорія держави і права : [підручник] / О.Ф. Скакун. – пер. з рос. – Х. : Консум, 2001. – 656 с.
3. Петришин О.В. Загальна теорія держави і права : [підручник] / М.В. Цвік, О.В. Петришин, Л.В. Авраменко та ін. – Х. : Право, 2009. – 584 с.
4. Алексеев С.С. Механизм правового регулирования в социалистическом государстве / С.С. Алексеев // Юридична література – М., 1966. – 187 с.
5. Про енергозбереження : Закон України від 01.01.13 № 74/94-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/74/94-вр>.
6. Про електроенергетику : Закон України від 16.10.1997 № 575/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/575/97-вр>.
7. Про комбіноване виробництво теплової та електричної енергії (когенерацію) та використання скидного енергопотенціалу : Закон України від 05.04.2005 № 2509-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2509-15>.
8. Про альтернативні джерела енергії : Закон України від 20.02.2003 № 555-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/555-15>.
9. Про структурну перебудову в електроенергетичному комплексі України : Указ Президента України від 04.04.1995 № 282/95 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/282/95>.
10. Про додаткові заходи щодо реформування електроенергетичної галузі Указ Президента України від 03.12.2001 № 1169/2001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1169/2001>.
11. Про особливості приєднання до електричних мереж об'єктів електроенергетики, що виробляють електричну енергію з використанням альтернативних джерел : Постанова Кабінету Міністрів України від 19.02.2009 № 126 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/126-2009-п>.
12. Про особливості приєднання до електричних мереж об'єктів електроенергетики, що виробляють електричну енергію з використанням альтернативних джерел : Постанова Кабінету Міністрів України від 19.02.2009 № 126 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/126-2009-п>.
13. Про затвердження Порядку підготовки та фінансування проектів з метою реалізації плану реконструкції та модернізації теплових електростанцій : Наказ Міністерства палива та енергетики від 24.05.2006 № 183 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0701-06>.
14. Про забезпечення інтеграції ОЕС України до об'єднання енергосистем країн та розвитку експортного потенціалу електроенергетичної галузі : Наказ Міністерства палива та енергетики від 21.06.2005 № 276 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN15233.html.
15. Про затвердження Порядку конкурсного відбору енергоефективних проектів для їх державної підтримки за рахунок коштів, передбачених у державному бюджеті на виконання Державної цільової економічної програми енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива на 2010–2015 роки : Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 06.10.2011 № 105 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1188-11>.
16. Галузевий класифікатор енергозберігаючих товарів : Наказ Державного Агентства з енергоефективності та енергозбереження від 30.12.97 № 822 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sae.gov.ua/uk/regulatio>.
17. Дорожня карта співробітництва України та ЄС у сфері підвищення енергоефективності, використання альтернативних джерел енергії та боротьби зі зміною клімату між Держенергоефективності та Європейською Комісією : Міжнародна угода № 2, 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.journal.esco.co.ua/esco/2013_2/art43.html.
18. Досягнення енергоефективності та впровадження перспективних технологій для використання альтернативної та відновлювальної енергетики: Меморандум про взаєморозуміння між Держенергоефективності та Корейським інститутом розвитку щодо проведення спільної консультативної програми № 2, 2013 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.journal.esco.co.ua/esco/2013_2/art43.html.
19. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17.03.2011 № 3166-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2011. – № 38. – Ст. 385.
20. Битяк Ю.П. Адміністративне право України : [підручник] / Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, О.В. Дьяченко. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – 544 с.